

ných dvoch vzájomných nárokov žalovanej uviedol N a j v y š š í s ú d v d ô v o d e c h svojho rozhodnutia:

Právom si sťažuje strana žalujúca, že prisúdenie hodnoty inventárnych zásob podľa cien zo dňa 17. marca 1928 stalo sa porušením práva.

Je síce pravda, že arendálny pomer trval do exekučného prevzatia predmetu arendy. Avšak v arendálnej smluve a v inventáre označená povinnosť arendátora: vrátiť tieto zásoby, bola určená podľa bodu XV. smluvy ku dňu 31. októbra posledného hospodárskeho roku a podľa pomerov tohoto času. Toto smluvné ustanovenie malo logicky na mysli pravidelný zánik arendálneho pomeru práve koncom hospodárskeho roku, keď tieto zásoby stoja v prírode arendátorovi k dispozícii zo žatvy a v tomto čase majú byť odovzdané buď vlastníkovi buď novému arendátorovi, aby mohol ďalej racionálne hospodariť.

Keď však — ako v súdenom prípade — starý arendátor zostal na výslovný príkaz vlastníčky v držbe predmetu arendy aj po konci hospodárskeho roku, na ktorý čas bola práve daná výuved', a vymienené inventárne zásoby upotrebil cieľom zamýšľaného ďalšieho vlastného hospodárenia so súhlasom vlastníčky, tato nie je oprávnená presunúť na arendátora bremeno vzostupu ceny týchto zásob, nastalého v medzidobí od konca predchodzieho hospodárskeho roku do dňa, v ktorý arendátor skutočne vystúpil z arendy, čo sa stalo v čase nepravidelnom.

Prislúcha preto žalovanej strane miesto sumy 18.610 Kč, prisúdenej odvolacím súdom za inventárne zásoby, len čiastka *14.589 Kč 07 hal.*, prisúdená správne prvým súdom, v ktorej sume však nie je obsiahnutá protihodnota animálneho hnojenia 28 jutár pôdy a za slamu miesto odvolacím súdom, správna suma podľa vypočítania prvého súdu *19.418.40 Kč + 8.150.70 Kč, celkove 27.569 Kč 10 hal.*

Na náhradu nákladov animálneho hnojiva pre 28 jutár poľa žalovaná vôbec nemá nároku. Pohnojenie pôdy je investičným nákladom na docielenie novej úrody, ktorá sa mala dostať v nasledujúcom hospodárskom roku 1927—1928 podľa úmyslu žalovanej strany arendátorovi Baltazárovi R. Žalovaná nepokúsila sa za sporu dokázať podstatnú okolnosť, že Baltazár R. — hoci zostal aj po 1. novembri 1927 s jej súhlasom v držbe predmetu arendy — cieľom zamýšľaného ďalšieho vlastného hospodárenia nepohnojil podľa ustanovenia arendálnej smluvy predmet arendy. Nie je preto daný skutkový predpoklad potrebný k záveru, že by sa bol Baltazár R. protihodnotou tejto nevykonanej práce na úkor strany žalovanej bezprávne obohatil.

Čís. 14778.

Odstavcom 4 čl. XXXV zák. čis. 54/1932 Sb. z. a n. je dané závislým podnikom tu označeným oprávnenie k rovnakým úsporným opatreniam a tými istými prostriedkami ako je dané odstavcom 3 čl. XXXV cit. zák. sanovaným bankám, tedy tiež právo na zrušenie služebného pomeru so zamestnancami tu uvedenými.

(Rozh. z 12. XII. 1935, Rv III 563/35.)

Žalobník bol generálnym riaditeľom továrne žalovanej účastinnej spoločnosti. Ku dňu 30. septembra 1932 daná mu bola šesťtýždňová výpoveď s poukazom na ustanovenie 4. odst. čl. XXXV. zák. č. 54/1932 Sb. z. a n. — Žalobník tvrdiac, že sa citované zákonné ustanovenie na neho nevzťahuje a že mu prislúcha jednoročná výpovedná lehota, domáhal sa medzi iným vyplatenia služebných požitkov na celý rok 1933. Túto časť žaloby oba nižšie súdy zamietly, odvolací súd z týchto dôvodov: Bankový zákon č. 54/1932 Sb. z. a n. v hlave štvrtej pod titulom »Zvláštne ustanovenia o akciových bankách s podporou z verejných prostriedkov« v odst. 1. čl. XXXV. určuje pojem akciovej banky s podporou z verejných prostriedkov a v odst. 3 poskytuje banke v odst. 1 určenej právo zrušiť po predchádzajúcej 6 týždňovej výpovedi ku koncu kalendárneho štvrtého roka služebný pomer vedúcich úradníkov a zamestnancov, ktorým bola udelená prokúra, taktiež právo preskúšať a snížiť smluvné a zaopatrovacie požitky týchto osôb a ich pozostalých, konečne v odst. 4. rozširuje oprávnenie v odst. 3. banke poskytnuté na spoločenské podniky, na základnom kapitále, ktorých je banka aspoň z polovice trvale zúčastnená. Jesliže tedy v súdenom prípade celý základný kapitál žalovanej spoločnosti — 5,000.000 Kč — je majetkom M. banky, ktorá vlastní všetkých 30.000 akcií, je zrejmé, že menovaná banka je nepochybne z polovice trvale zúčastnená na základnom kapitále žalovanej spoločnosti, pri čom námietka žalobníka, že finančná závislosť nie je trvalá a môže kedykoľvek prestať odpre-dajom akcií so strany banky, je vyvrátená jednak povahou veci samej, jednak skutočnosťou, že úver poskytnutý žalovanej spoločnosti M. bankou prevyšuje 30,000.000 Kč, tak že toľkáto úverová závislosť vtlačuje znak trvalosti finančnej účasti M. banky na základnom kapitále žalovanej spoločnosti. Nie je sporné, že M. banka je akciovou bankou s podporou z verejných prostriedkov, že ďalej trojročné obdobie v odst. 3 čl. XXXV. stanovené od sdelenia o poskytnutí podpory banke neuplynulo, z ktorých náležitostí vyplýva záver, že žalovaná spoločnosť je spoločenským podnikom v odst. 4. cit. čl. bankového zákona vymedze-ným. Žalobník tvrdí, že odst. 4. čl. XXXV. bank. zákona rozširuje platnosť ustanovení odst. 3. na spoločenské podniky závislé základným kapi-tálom od menovanej akciovej banky len dotyčne poslednej vety, tak že platnosť ustanovenia o zrušení služebného pomeru 6 týždňovou výpo-veďou je obmedzená len na akciovú sanovanú banku dotyčne zamest-nancov bezprostredne u nej zamestnaných. Tento názor žalobníka je so zreteľom na znenie zákona mylný. Ponevác odst. 4. čl. XXXV. ban-kového zákona neobsahuje pri rozšírení platnosti ustanovení odst. 3. na vedúcich zamestnancov spoločenského podniku tam vymedzeného vý-slovne žiadne obmedzenie, zbýva zistiť, či neobsahujú svojím významom určité obmedzenie pojmy »v príčine služebných, odpočívnych a zaopatro-vacích požitkov«. Je pravda, že v odst. 4. použil zákon výrazu »po ž i t -k o v«, hoci v prvej vete odst. 3. je reč o zrušení služebných po me -r o v, z ktorého zdanlivého rozdielu snáží sa žalobník vyvodiť ten smy-sel, ako by sa odst. 4. vzťahoval len na tretiu (poslednú) vetu odst. 3.,

v ktorej je skutočne reč o **požitkoch**. Nakoľko je však o **požitkoch** ustanovenie už aj v druhej vete odst. 3., ktorá — vyslovujúc len určité následky opatrenia v prvej vete upraveného — je s touto v tesnej príčinnej súvislosti, keď stanoví hornú hranicu nároku na **služebný plat** vystúpivšieho zamestnanca, je patrné, že pojem »požitkov« v odst. 4. zodpovedá výrazu »služebný plat« v druhej vete odst. 3., takže už z tohoto dôvodu niet príčiny obmedzovať slovným či gramatickým výkladom platnosť ustanovenia odst. 4 len na ostatnú vetu odst. 3. Jestliže ďalej odst. 4. kladie vedľa seba **služebné**, **odpočívne** a **zaopatrovacie** požitky, je zrejmé, že sa týka aj požitkov aktívne slúžiaceho zamestnanca, vedľa požitkov zamestnanca na odpočinku a požitkov jeho pozostalých, lebo pri rozlišovaní týchto kategórií požitkov **služebný** požitok nutne vyjadruje pracovnú odmenu toho zamestnanca, ktorý je v služebnom pomere, teda nie zamestnanca na odpočinku. Pretože však posledná veta odst. 3. umožňuje len preskúšanie a prípadne sníženie **odpočívnych** a **zaopatrovacích** požitkov — nie teda **služebných** požitkov — nasleduje z toho záver, že odst. 4. nutne sa týka aj predpisu prvej a druhej vety odst. 3., lebo v zápornom prípade výraz **služebný** požitok nemohol by mať v odst. 4. miesta. Z toho dôvodu treba považovať dikciu odst. 4. »v príčine **služebných** požitkov« za zodpovedajúcu smyslom výrazu prvej vety odst. 3. »**služebné** pomery« a tá okolnosť, že v odst. 4. nebol použitý výraz »pomerov«, je dostatočne odôvodnená všeobecným znením »v príčine atď...«, ktoré umožňuje takúto slovnú zámenu pri inak dostatočnom rozlíšení podstatného znaku »**služebný**« oproti »odpočívne«, ktorý znak jedine je smerodajný, takže výrazy »pomer« a »v príčine požitkov« spojené podstatným znakom »služebný« — na rozdiel od »odpočívneho« — kryjú ten istý význam, t. j. určenie zamestnanca v **aktívnej** službe a jeho požitkov protikladom k zamestnancovi na odpočinku. Podľa toho bankový zákon v odst. 4. čl. XXXV. poskytuje spoločenskému podniku, závislému aspoň z polovice základným kapitálom od akciovej sanovanej banky, to isté oprávnenie, aké poskytol odst. 3. banke a bola preto v súdenom prípade žalovaná spoločnosť oprávnená **služebný** pomer žalobníka ako generálneho riaditeľa zrušiť 6 týždňovou výpoveďou bez zretelu na to, aká výpoveď by mu bola prislúchala pred platnosťou bankového zákona.

Najvyšší súd dovoláciu žiadosť žalobníka zamietol. Dôvody:

Hlavní spornou otázkou — zrušení služebního poměru se žalobcem — snaží se odvolací soud rozhodnouti v podstatě správným výkladem dostovu čl. XXXV. zák. č. 54/1932 Sb. z. a n., avšak smysl tohoto ustanovení v odstavci 3 a 4 je nepochybně zřejmým z účelu zákona, kterým podle vysvětlení důvodové zprávy k vládnímu návrhu tisk posl. sněm. 1622 a zprávy ústavně-právního a rozpočtového výboru tisk 1647 bylo: poskytnouti sanovaným bankám bez nepoměrných finančních obětí možnost jednak snížení přílišného počtu vedoucích funkcionářů, jednak snížení jejich nadměrných služebních příjmů.

K dosažení tohoto účelu dovolil zákon v odst. 3. čl. XXXV. sanovaným bankám, aby se zbavily jak vysokých platů členů představenstva, vedoucích úředníků (čl. XXXIV.) a prokuristů za činnou službu, tak i nepoměrně vysokých odpočivných a zaopatřovacích příjmů (požitků) jejich i osob po nich pozůstalých. K prvnímu — zbavení se platů z činné služby — je prostředek zrušení služebního poměru s činně sloužícími, k další úspoře — vydání na výslužné a zaopatřovací příjmy — vede snížení těchto příjmů na míru zákonem stanovenou.

Podle důvodové zprávy tisk 1622 podrobuje odst. 4. čl. XXXV. těmže úsporným opatřením, jichž se může použití u sanovaných bank proti členům představenstva se služební smlouvou a jejich vedoucím úředníkům, tytéž kategorie zaměstnanců u akciových společností, u komanditních společností na akcie a u společností s ručením omezeným, na jichž akciovém nebo kmenovém kapitálu má sanovaná banka aspoň 50% účast, protože při takovém stupni účasti na základním kapitálu, která nad to zpravidla je stupňována též účastí úvěrovou, je těžko myslitelná reorganisace podniků s ní tak úzce hospodářsky spjatých.

Není proto pochybností, že odst. 4 čl. XXXV. je závislým podnikům tu označeným dáno oprávnění ke stejným úsporným opatřením a týmiž prostředky jako třetím odstavcem sanovaným bankám, tedy také právo na zrušení služebního poměru se zaměstnanci tu uvedenými.

Čís. 14785.

I. Pre rozhodnutie o otázke, či nárok je nárokom súkromnoprávnym alebo verejnoprávnym, je rozhodujúce, či strana, domáhajúca sa určenia nároku alebo jeho splnenia, je vôči strane, vôči ktorej sa tohoto určenia, resp. na ktorej sa tohoto splnenia domáha, ako druh proti druhovi v pomere súradnosti alebo či v pomere nadriadenosti a podriadenosti dotyčného pomeru, z ktorého sa žalobný nárok vyvodzuje.

II. Československý štát čo do záväzkov bývalého uhorského eráru nie je jeho právnym nástupcom a bez výslovného prevzatia záväzku nie je viazaný súkromnoprávnou smluvou, uzavrenou medzi bývaným uhorským štátom a obcou čo do záväzkov prispievať k vecným nákladom udržovania školy.*)

(Rozh. zo 17. XII. 1935, Rv III 1122/34.)

Pri poštátneí obecnej ľudovej školy v r. 1909 žalujúca obec sa zaviazala voči býv. uhorskému štátu, že bude na vecné a osobné náklady udržovania školy prispievať ročne sumou 3.000 korún a že sa postará o potrebné školské miestnosti. Kúpou budovy pre školu sa však obec

*) Srov.: Úr. sb. č. 441.